

МІРАКІН Василь Васильович

аспірант,

кафедра міжнародних економічних відносин
Хмельницький національний університет, Україна

ORCID: 0009-0002-0094-0302

e-mail: ijournals@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КООПЕРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

У статті розглянуто організаційно-економічні засади функціонування кооперативної структури в сільському господарстві, що є ключовими для забезпечення сталого розвитку аграрного сектора. Особлива увага приділена аналізу моделей кооперативів, їх організаційної структури, а також економічних механізмів, що забезпечують ефективне функціонування кооперативів у сільській місцевості. Досліджено основні чинники, що впливають на успішність кооперативної діяльності, включаючи фінансову стійкість, організаційну ефективність, рівень інтеграції виробничих та маркетингових процесів, а також вплив державної підтримки. Визначено, що для успішного розвитку кооперативів у сільському господарстві необхідні чіткі організаційно-економічні механізми, які включають системи фінансового планування, управління ризиками, та створення умов для залучення інвестицій. Крім того, кооперативи повинні забезпечувати ефективну координацію між виробниками, що сприятиме зниженню виробничих витрат та підвищенню якості продукції. У статті також акцентується на ролі кооперативів у підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств та забезпеченні продовольчої безпеки. Проаналізовано приклади успішного функціонування кооперативних структур у різних країнах, що дозволяє визначити найкращі практики для їх впровадження в Україні. Зроблено висновок, що ефективність кооперативної структури значною мірою залежить від адаптації організаційно-економічних засад до сучасних ринкових умов і потреб сільського господарства. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення цих засад з урахуванням глобальних тенденцій та викликів, що стоять перед аграрним сектором. Основою успішного функціонування сільськогосподарських виробничих кооперативів є ефективні внутрішньогосподарські виробничі відносини і насамперед дозволяють реалізувати економічні інтереси співвласників членів кооперативу.

Ключові слова: кооператив, сільськогосподарська кооперація, агропромисловий комплекс, державне регулювання, організаційно-економічний механізм.

JEL classification: L83, O22, O17

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.3.177.185>

1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Проблема організації та економічного забезпечення ефективного функціонування кооперативних структур у сільському господарстві є однією з ключових у сучасних умовах розвитку аграрного сектора. Вона тісно пов'язана з необхідністю підвищення продуктивності, забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення та

зміцнення економічної стабільності аграрного сектора. На сучасному етапі розвитку сільського господарства, коли ринкові умови постійно змінюються, кооперативи стають важливим інструментом для вирішення низки економічних і соціальних завдань, таких як зменшення виробничих витрат, поліпшення доступу до ринків збуту, залучення інвестицій та фінансових ресурсів. Однак, для досягнення цих цілей необхідно розробити ефективні організаційно-економічні механізми, які б забезпечували сталий розвиток кооперативів. Зважаючи на

важливість цієї проблеми, актуальним є дослідження питань, пов'язаних з організаційно-економічними засадами функціонування кооперативів, їх впливом на загальну економічну стабільність аграрного сектора та розвиток сільських територій. Це завдання має важливе значення як для наукових досліджень, так і для практичних заходів, спрямованих на підтримку та розвиток кооперативного руху в сільському господарстві.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові дослідження питань функціонування кооперативної структури в сільському господарстві знайшли значне відображення у працях вітчизняних та зарубіжних учених. Разом з тим, низка існуючих теоретичних підходів, наукових методик та практичних рекомендацій має дискусійний характер. Роботи таких вчених, як М.І. Туган-Барановський, В.Ф. Тотоміант, Н.П. Гібнер, заклали фундамент для розуміння принципів кооперації, економічних та організаційних основ її функціонування. Дослідження В. Липинського та С. Рудницького дозволили глибше зрозуміти роль кооперативів у розвитку сільських громад та їх значення для підвищення економічної стійкості сільського господарства.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

У сучасних умовах важливі результати досліджень представлені в працях зарубіжних вчених, які аналізують організаційні моделі кооперативів у різних країнах, особливості їх управління, ефективність кооперативної діяльності та вплив на економіку аграрного сектора.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження організаційно-економічних засад функціонування кооперативної структури в сільському господарстві. Основними завданнями є визначення ключових чинників, що впливають на ефективність кооперативної діяльності в аграрному секторі, аналіз

сучасного стану кооперативів в Україні та світі, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення організаційних моделей кооперативів. Стаття також спрямована на виявлення перспективних напрямів розвитку кооперативного руху в контексті глобальних викликів і економічних змін, зокрема, у період післявоєнного відновлення економіки України.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Сучасний стан розвитку кооперативного руху в сільському господарстві країни та її регіонів вимагає виявлення потенційних можливостей розвитку сільськогосподарських кооперативів, як однієї з найважливіших основ вирішення проблеми продовольчої безпеки країни, збільшення експортних ресурсів аграрного сектора, розвитку сільської інфраструктури, підвищення добробуту сільських жителів.

Світовий досвід свідчить, що в ХХ столітті широкомасштабна кооперація фермерів Західної Європи, США, Канади, Японії призвела до докорінної зміни агропромислового комплексу цих країн на докорінну зміну продуктивних сил і виробничих відносин, розвиток соціальної сфери в сільському господарстві.

До початку ХХІ століття сільськогосподарська кооперація стала наймасовішою економічною організацією фермерів, складаючи невід'ємну частину економічного життя держав. У цих країнах завдяки кооперації сформувався якісно новий рівень виробництва і споживання продуктів харчування, високопродуктивне сільське господарство, маловідходна і безвідходна глибока переробка сировини, належні умови для зберігання і транспортування продукції. Сільськогосподарська кооперація – це механізм, за допомогою якого вирішуються соціальні питання в сільській місцевості, особливо в сфері зайнятості, забезпечується соціальна стабільність.

В Україні також ведеться робота щодо розвитку кооперації в сільському господарстві, але її підтримка, насамперед у законодавчому аспекті, залишається недостатньою. Дослідження показують, що проблеми

становлення і розвитку кооперативів в Україні є типовими. Тому при визначенні напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму формування та розвитку кооперативних структур у сільському господарстві ми врахували не лише основні проблеми та перспективи розвитку кооперації, механізм державного регулювання та інші

фактори, що впливають на подальший розвиток кооперації, а й досвід розвитку кооперативного руху в сільському господарстві інших країн [1].

Основні пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку кооперації в сільському господарстві наведені на рисунку 1.

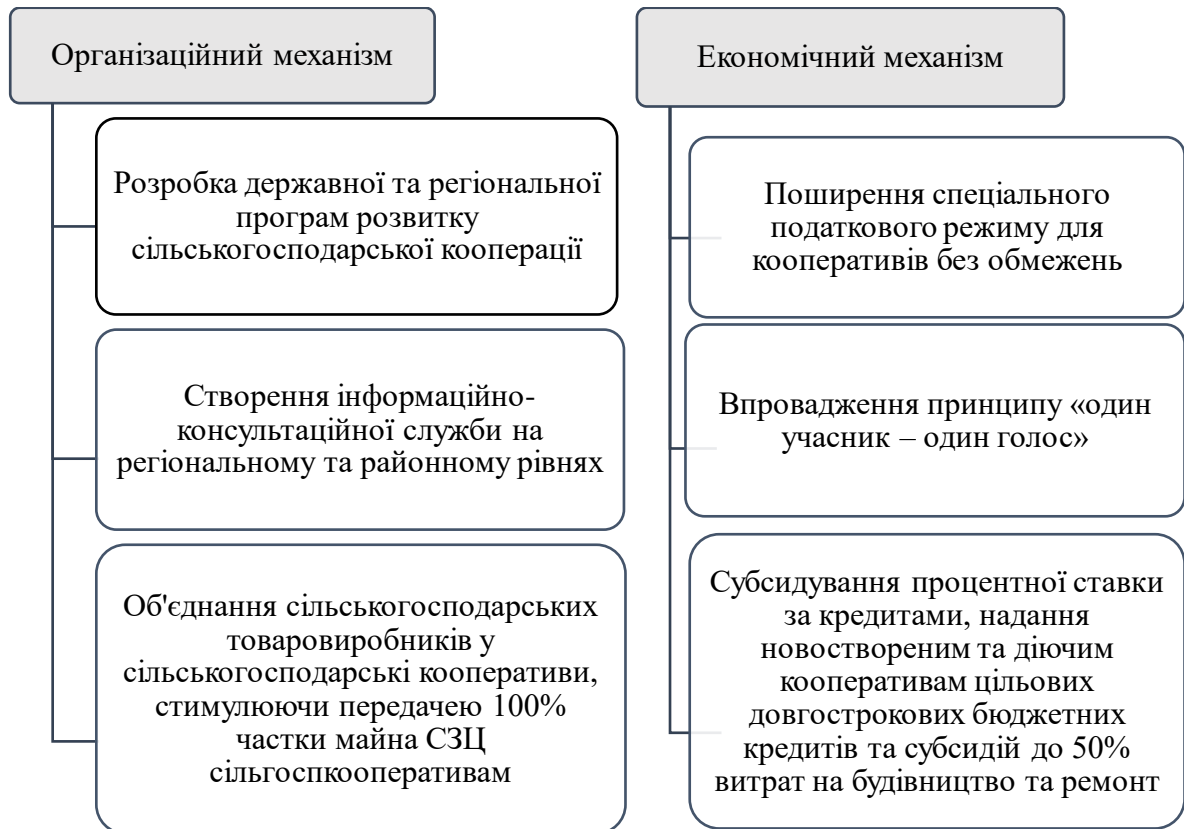

Рис. 1. Напрями вдосконалення організаційно економічного механізму розвитку кооперації в сільському господарстві

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Встановлено, що система сільської кооперації в Україні має бути багаторівневою, з чітким розподілом функцій між різними елементами та рівнями управління. Вона повинна включати бухгалтерське та фінансове забезпечення для кожної ланки, навчання персоналу, взаємодію з органами державної влади, а також внутрішній і зовнішній контроль та ліцензування. У цій системі збільшення фінансування членів кооперативу буде здійснюватися шляхом залучення кредитних ресурсів від комерційних банків та державних гарантій, що дозволить їй ефективно функціонувати в сучасних умовах. Запропонована схема організаційної системи багаторівневої

сільської кооперації в Україні представлена на рисунку 2.

Відповідно до запропонованої системи сільської кооперації в Україні першою, основною ланкою є первинні кооперативи товаровиробників і споживачів на території сільських населених пунктів, а також районів, міст. Кожен член одного кооперативу може одночасно бути членом одного або декількох інших кооперативів.

Другий рівень представлятимуть центри розвитку співробітництва при районних управліннях сільського господарства. Ці центри представлятимуть інтереси первинних кооперативів, здійснюватимуть зв'язки з громадськістю, взаємодіятимуть з органами державної влади та органами місцевого

самоврядування, проводитимуть моніторинг, надаватимуть кооперативам консультаційну допомогу, розроблятимуть та впроваджуватимуть інтеграційний механізм взаємодії сільських товаровиробників з кооперативами і підприємствами, братимуть участь у створенні та організації діяльності багатопрофільних територіальних споживчих кооперативів. кооперативів, розробити та впровадити регіональну програму розвитку кооперації та інтеграції в агропромисловий комплекс регіону.

Третій рівень представлений регіональним об'єднанням кооперативів, який повинен виконувати функції єдиного консультаційного, методологічного, правового та фінансового центру, представляючи інтереси акціонерів в органах державної влади, беручи участь у розробці та реалізації програм соціально-економічного розвитку своїх членів, а також створюючи сприятливі умови для їх функціонування [4].

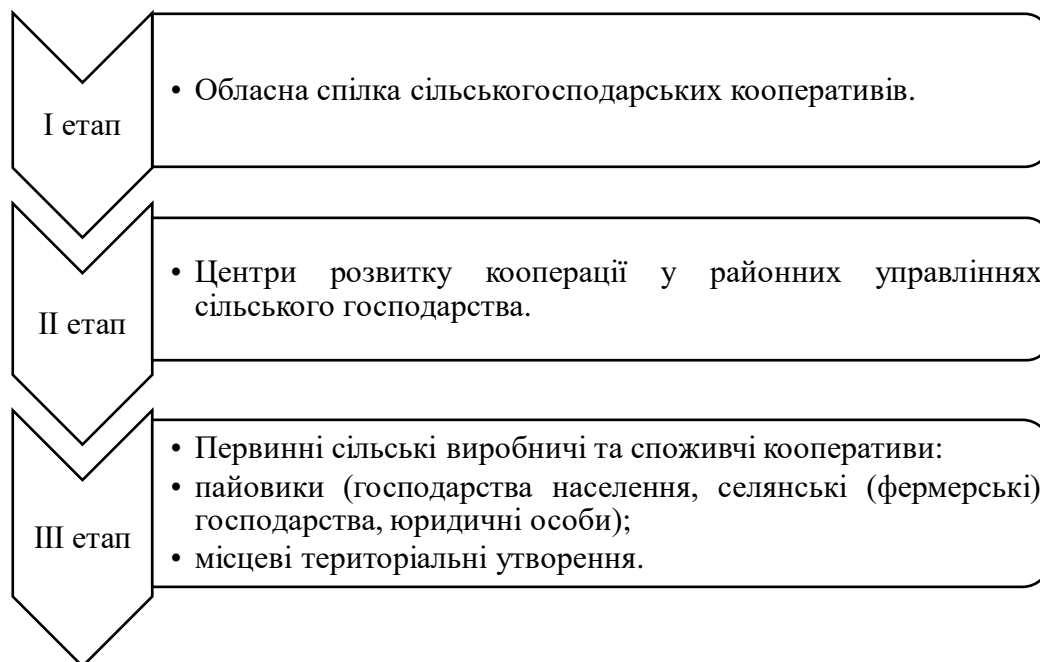

Рис. 2. Перспективна організаційна система багаторівневої сільської кооперації в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Україні також необхідно розробити та прийняти Програму розвитку сільськогосподарської кооперації. Ця програма має бути спрямована на всебічний розвиток правових, економічних та організаційних умов для ефективного функціонування сільськогосподарських кооперативів, забезпечення сталого розвитку кооперативного сектору, підвищення його ролі у стабілізації агропромислового комплексу та захисту економічних інтересів сільськогосподарських виробників [5].

Окрім державної програми, необхідно розробити регіональні програми розвитку сільськогосподарської кооперації, які враховуватимуть специфіку кожного регіону. Ці програми повинні включати роз'яснювальну роботу з фінансових,

організаційних та виробничих питань, а також містити пропагандистські, консультаційні та інформаційні компоненти, що нададуть практичну допомогу новоствореним кооперативам. Серед таких заходів можна виділити: організацію оптових та дрібнооптових ринків і майданчиків; забезпечення реальної рівності кооперативів у використанні існуючих форм державної підтримки; надання кооперативам пріоритету у виконанні державного замовлення як соціально орієнтованих структур, особливо локальних за характером виробництва і споживання, із забезпеченням належного поєднання якості та ціни; організацію збалансованої взаємодії між кооперативами та підприємствами інших організаційно-правових форм як у технологічному поділі

праці, так і у забезпеченні рівноправної конкуренції при реалізації продукції (наданні послуг); організацію підготовки кооперативного персоналу та сприяння підготовці і перепідготовці кадрів за спеціальними напрямками.

Як державні, так і регіональні програми розвитку сільськогосподарської кооперації повинні являти собою комплекс взаємопов'язаних завдань, цільових заходів соціально-економічного, організаційного, виробничого характеру, що вказують на використання ресурсів, джерела їх отримання, прогнозування результатів і механізм поширення і розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні.

Питома вага селянських і фермерських господарств, які є членами кооперативів, в Україні, згідно з офіційною статистикою, цей показник не перевищує 1,5%. Дослідження свідчать, що до основних бар'єрів, що перешкоджають процесу кооперації, належать:

- неможливість розподілу прибутку в сільськогосподарських кооперативах, створених у формі неприбуткових організацій;

- відсутність заходів державної підтримки у вигляді спеціального податкового режиму та пільгового кредитування сільських споживчих кооперативів водокористувачів та сільськогосподарських товариств.

Як зазначалося раніше, основними виробниками сільськогосподарської продукції в Україні є приватні селянські господарства населення. Так, згідно з офіційною статистикою, у 2023 році на частку домогосподарств припадало близько 52,7% валової продукції сільського господарства: у тваринництві – 78%, у рослинництві – 27%.

В особистих підсобних господарствах спостерігаються значні обсяги тіньового грошового обороту і неформальної зайнятості, що пов'язано з недосконалістю податкового законодавства, дрібнотоварним виробництвом, нерозвиненістю торгово-логістичної інфраструктури, що призводить до збільшення кількості дрібних гравців на ринку і не виправданого зростання вартості продукції.

Вивчення міжнародного досвіду боротьби з тіньовою економікою показує, що

основним шляхом вирішення проблеми тіньового сектора в сільському господарстві є розвиток сільськогосподарської кооперації, яка об'єднає особисті підсобні господарства, селянські та фермерські господарства та юридичних осіб в аграрний кооператив і створить підґрунтя для кооперації між сільськогосподарськими товаровиробниками та торговельними мережами через кооперативи [6].

Як показують дослідження, розвиток сільськогосподарської кооперації також є одним з основних шляхів вирішення (подолання) проблеми «дрібнотоварного виробництва», як наслідок тривалого переходу галузі від екстенсивного до інтенсивного відтворення і однією з причин наявності тіньового сектора в сільському господарстві [7].

Серед основних перешкод, що сповільнюють розвиток сільської кооперації в Україні, можна виділити такі фактори, як неможливість розподілу прибутку у сільськогосподарських кооперативах, створених у формі некомерційних організацій, та надмірне правове регулювання.

Проблема також полягає в непрозорості кооперативної діяльності, недовірі членів кооперативу один до одного, надмірній регламентованості внутрішніх процедур, неможливості участі у виробничих кооперативах юридичних осіб.

Для того, щоб усунути бар'єри для кооперації, необхідний закон «Про сільськогосподарську кооперацію», який би забезпечив правову реформу і створення сільськогосподарських кооперативів юридичними та фізичними особами в організаційно-правовій формі виробничого кооперативу. Новий законодавчий формат Уряду має передбачити можливість розподілу прибутку, а також продовження спеціального податкового режиму для сільськогосподарських кооперативів без обмежень.

У зв'язку з цим пропонується таке визначення сільськогосподарського кооперативу – це організація, заснована фізичними та/або юридичними особами у формі сільськогосподарського кооперативу, що має на меті отримання прибутку, задоволення потреб членів кооперативу в

товарах, роботах і послугах, а також інші цілі, передбачені статутом кооперативу. Ми погоджуємося з думкою О. Шаповала, що кооперативні форми господарювання слід розглядати як особливі форми колективного ринкового підприємництва з активною соціальною спрямованістю і захистом членів-власників кооперативних об'єднань. На нашу думку, правильніше було б називати сільськогосподарські споживчі кооперативи сільськими підприємницькими кооперативами.

З метою розв'язання внутрішньокооперативних конфліктів законодавство повинно передбачити проведення аудиторських перевірок кооперативів аудиторськими об'єднаннями, які будуть спонсоруватися для покриття витрат на ці послуги. Також доцільно впровадити принцип «один учасник – один голос», що включає можливість членів кооперативу купувати товари, послуги та інші матеріальні ресурси за собівартістю.

Законодавчі норми мають бути розроблені таким чином, щоб підвищити значення сільськогосподарської кооперації у специфіці сільськогосподарського виробництва, насамперед для сільського населення та сільськогосподарських товаровиробників. Нові принципи дозволять максимізувати переваги кооперативних форм господарювання в сільській місцевості. Крім того, вони повинні включати стимули, що сприяють консолідації дрібних товаровиробників в єдині мобільні структури, а також заходи щодо ефективного використання земельних ресурсів, організації зберігання, переробки та стабільного збуту виробленої продукції.

Недосконалість нормативно-законодавчої бази розвитку сільськогосподарської кооперації, невідповідність та їх невідповідність нормативно-правовим актам інших форм господарювання, що входять до складу сільськогосподарського кооперативу, зумовлює необхідність прийняття єдиного Закону «Про сільськогосподарську кооперацію», який регулює існуючі закони («Про виробничий кооператив», «Про сільську споживчу кооперацію», «Про сільськогосподарські товариства та їх об'єднання (спілки)», «Про

сільськогосподарські кооперативи», «Про сільський споживчий кооператив водокористувачів» тощо) [8].

Новий закон повинен бути приведений у відповідність до Законів України «Про селянські (фермерські) підприємства», «Про некомерційні організації» і т.д. Також необхідно внести зміни в Цивільний, Земельний, Податковий кодекси України з метою більш повного відображення в ньому специфіки сільськогосподарських кооперативів як організаційно-правової форми господарської діяльності, її основних видів.

Новий закон має чітко визначити юридичну межу між виробничими та обслуговуючими кооперативами, пайовими відносинами. Він повинен включати в себе обов'язкові положення статуту кооперативу, особливості функціонування кооперативу, що відрізняють його від інших форм господарювання, можливість поширення антимонопольного, податкового законодавства, пільгового кредитування та інші питання, пов'язані з функціонуванням сільськогосподарських кооперативів.

З метою подальшого розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні необхідно активізувати процес об'єднання сільськогосподарських товаровиробників в сільськогосподарські кооперативи, стимулюючи передачу 100% частки майна сільськогосподарським кооперативам шляхом надання юридичних документів, що гарантують перехід права власності.

Одним з основних заходів державної підтримки є надання інформації сільськогосподарським товаровиробникам та іншим учасникам ринку сільськогосподарської продукції, сировини та продовольства, а також, що особливо важливо для сільськогосподарських кооперативів, надання їм консультаційної допомоги. До переваг інформаційно-консультативних послуг можна віднести великі можливості впливу на формування державної політики в аграрному та соціальному секторах економіки.

Важливе значення в розвитку організаційно-економічного механізму має удосконалення систем державного регулювання та саморегулювання взаємодії органів державного та кооперативного

управління з суб'єктами ринку сільськогосподарської продукції, сировини та матеріально-технічних ресурсів через економічні важелі з урахуванням попиту та пропозиції [108].

Державне регулювання має передбачати використання таких економічних важелів:

- ціноутворення (встановлення цін захисних гарантій);
- кредитування (надання пільг за кредитами);
- оподаткування (запровадження пільгових податків та їх диференціація);
- страхування.

Негативною стороною процесу налагодження сільськогосподарської сервісної кооперації є також поява «псевдокооперативів», функціонування яких не відповідає кооперативним принципам. «Псевдокооператив», створений лише з метою придбання пільгового кредиту, підтверджується формальною реєстрацією створених кооперативів.

Проведені дослідження показали, що для подальшого розвитку кооперативного руху на селі та форм міжгосподарської кооперації в регіоні необхідно також удосконалити процес надання пільгових кредитів сільськогосподарським кооперативам шляхом спрощення процесу застави майна, його оцінки, проведення експертної комісії тощо, що дозволить збільшити кількість створених кооперативів, підвищити доступність кредитування більшої кількості сільськогосподарських товаровиробників [9].

Пільгові кредити сільськогосподарським кооперативам доцільно надавати не лише за рахунок закупівлі нової техніки чи будівництва нового переробного підприємства, а й за рахунок модернізації існуючого чи існуючого переробного підприємства, зберігання, що значно знизить витрати сільгосптоваровиробників тощо.

З метою стимулювання консолідації та консолідації малих форм господарювання в кооперативні структури, забезпечення їх гарантованої участі необхідно розробити фінансово-кредитний механізм підтримки сільськогосподарської кооперації у вигляді субсидування процентної ставки за кредитами, надання новоствореним та діючим кооперативам цільових довгострокових бюджетних кредитів та дотацій до 50% витрат

на будівництво та ремонт виробничих і складських приміщень, придбання обладнання, транспортних засобів, виділення кредитів на всі види сільськогосподарської кооперації для поповнення обігових коштів тощо.

Заходи щодо вдосконалення нормативно-правової бази, механізму, державної підтримки і регулювання розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні повинні бути спрямовані на вирішення наступних завдань [10].

По-перше, збільшення обсягів фінансових ресурсів, що виділяються для пільгового кредитування сільськогосподарських кооперативів.

По-друге, розширення кола суб'єктів, що кредитуються, зокрема, з метою розширення сфер розвитку сільськогосподарської кооперації та наявності пільгового оподаткування для всіх форм сільськогосподарської кооперації.

По-третє, сприяти удосконаленню процесу надання пільгових кредитів сільськогосподарським кооперативам шляхом спрощення процесу передачі майна в заставу, його оцінки, проведення експертної комісії тощо, що підвищить доступність кредитування більшої кількості сільськогосподарських товаровиробників та збільшить кількість створених кооперативів.

По-четверте, забезпечити надання пільгових кредитів сільськогосподарським кооперативам не тільки на придбання нової техніки або будівництво нового переробного підприємства, а й на модернізацію існуючого або існуючого переробного підприємства.

По-п'яте, необхідно застосовувати спеціальний податковий режим для сільськогосподарських кооперативів без обмежень. В Україні існує спеціальний податковий режим для сільськогосподарських кооперативів, який передбачено Податковим кодексом України. Згідно з чинним законодавством, для застосування спеціального податкового режиму до сільськогосподарських кооперативів встановлені такі умови:

- членами кооперативу повинні бути виключно селянські та фермерські господарства;
- не менше 90% сукупного річного доходу кооперативу має бути отримано від

переробки та реалізації сільськогосподарської продукції своїх членів.

Якщо кооператив відповідає цим умовам, він може застосовувати спеціальний податковий режим, який передбачає певні пільги та облікові полегшення. Однак, якщо в кооперативі є члени інших сільських споживчих кооперативів або сільських товариств, вони можуть втратити право на застосування спеціального податкового режиму.

Слід зазначити, що фінансові проблеми кооперативів частково вирішує сформована в Україні система сільськогосподарських кредитних кооперативів, діяльність яких спрямована на задоволення потреб їх членів в грошових позиках і товарних кредитах, а також збереження заощаджень. Надалі вони можуть послужити основою для створення кооперативних банків.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

У висновках даного дослідження підкреслено, що ефективне функціонування кооперативної структури в сільському господарстві є важливим інструментом підвищення економічної стійкості та конкурентоспроможності аграрного сектора. Організаційно-економічні засади кооперації потребують подальшого вдосконалення, зокрема, через створення сприятливих умов для розвитку кооперативів, вдосконалення правової бази та підвищення рівня фінансової грамотності сільського населення. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі включають глибший аналіз впливу глобальних економічних змін на кооперативні структури, розробку моделей адаптації кооперативів до нових умов, а також дослідження досвіду успішних кооперативів у різних країнах для впровадження їхніх практик в українському контексті.

Література

1. Зіновчук В.В. Економічна природа псевдокооперативів і небезпека їх поширення в аграрному секторі України. Українська кооперація. – 2010. – № 3. URL: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/zinovchuk.htm> (дата звернення: 24.08.2024).
2. Івченко Н.М. Основні напрямки державного регулювання розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. – 2015. – Вип. 6. – С. 168-173.
3. Лук'янова М.М., Гурська І.С. Сільська кооперація як основа місцевого розвитку. Агросвіт. – 2018. – № 12. – С. 62-66.
4. Тимощук В.В. Ефективність корпоративного управління в Україні / В.В. Тимощук. URL: nbuv.com.ua (дата звернення: 24.08.2024).
5. Дикань, В.Л., Толстова А.В. Розвиток економіки України на основі принципу рівноправності відносин держави, бізнесу та суспільства. Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2018. – № 63. – С. 9-19.
6. Тиранов А.В. Системне економіко-математичне моделювання в кооперації селянських (фермерських) господарств // АПК: Економіка, менеджмент. – 2002. – № 6. – С. 62-67.
7. Дошанов А.І. Державне регулювання в аграрному секторі. – 2014. – № 1. – С.58-64.
8. Закон України Про споживчу кооперацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12#Text> (дата звернення: 24.08.2024).
9. Івченко Н.М. Основні напрямки державного регулювання розвитку сільськогосподарської кооперації в Україні. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського. – 2015. – Вип. 6. – С. 168-173.
10. Куликов І.М. Роль і місце колгоспів і кооперативів у структурі аграрного сектора // Агропромисловий комплекс: економіка, управління. – 2014. – № 7. – С.12-20.

References

1. Zinovchuk V.V. Ekonomichna pryroda psevdokooperatyviv i nebezpeka yikh poshyrennia v ahrarnomu sektori Ukrainy. Ukrainska kooperatsiia. – 2010. – № 3. URL: <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/2010-3/num/zinovchuk.htm> (data zvernennia: 24.08.2024).

2. Ivchenko N.M. Osnovni napriamky derzhavnoho rehuliuвання rozvytku silskohospodarskoi kooperatsii v Ukraini. Visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O.Sukhomlynskoho. – 2015. – Vyp. 6. – S. 168-173.
 3. Lukianova M.M., Hurska I.S. Silska kooperatsiia yak osnova mistsevoho rozvytku. Ahrosvit. – 2018. – № 12. – S. 62-66.
 4. Tymoshchuk V.V. Efektyvnist korporatyvnoho upravlinnia v Ukraini / V.V. Tymoshchuk. URL: nbuv.com.ua (data zvernennia: 24.08.2024).
 5. Dykan, V.L., Tolstova A V. Rozvytok ekonomiky Ukrainy na osnovi pryntsypu rivnopravnosti vidnosyn derzhavy, biznesu ta suspilstva. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – 2018. – № 63. – S. 9-19.
 6. Tyranov A.V. Systemne ekonomiko-matematychni modeliuvannia v kooperatsii selianskykh (fermerskykh) gospodarstv // APK: Ekonomika, menezhment. – 2002. – № 6. – S. 62-67.
 7. Doshchanov A.I. Derzhavne rehuliuвання v ahrarnomu sektori. – 2014. – № 1. – S.58-64.
 8. Zakon Ukrainy Pro spozhyvchu kooperatsiiu. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-12#Text> (data zvernennia: 24.08.2024).
 9. Ivchenko N.M. Osnovni napriamky derzhavnoho rehuliuвання rozvytku silskohospodarskoi kooperatsii v Ukraini. Visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O.Sukhomlynskoho. – 2015. – Vyp. 6. – S. 168-173.
 10. Kulykov I.M. Rol i mistse kolhospiv i kooperatyviv u strukturi ahrarnoho sektora // Ahropromyslovyy kompleks: ekonomika, upravlinnia. – 2014. – № 7. – S.12-20.
-

Abstract

MIRAKIN Vasyl

Organizational and economic principles of functioning of the cooperative structure in agriculture

The article examines the organizational and economic principles of the functioning of the cooperative structure in agriculture, which are key to ensuring the sustainable development of the agricultural sector. Special attention is paid to the analysis of models of cooperatives, their organizational structure, as well as economic mechanisms that ensure the effective functioning of cooperatives in rural areas. The main factors affecting the success of cooperative activities, including financial stability, organizational efficiency, the level of integration of production and marketing processes, as well as the influence of state support, were studied. It was determined that for the successful development of cooperatives in agriculture, clear organizational and economic mechanisms are needed, which include systems of financial planning, risk management, and the creation of conditions for attracting investments. In addition, cooperatives should ensure effective coordination between producers, which will help reduce production costs and increase product quality. The article also emphasizes the role of cooperatives in increasing the competitiveness of agricultural enterprises and ensuring food security. Examples of successful functioning of cooperative structures in different countries were analyzed, which allows to determine the best practices for their implementation in Ukraine. It was concluded that the effectiveness of the cooperative structure largely depends on the adaptation of organizational and economic principles to modern market conditions and needs of agriculture. Further research should be aimed at improving these principles, taking into account global trends and challenges facing the agricultural sector. The basis of the successful functioning of agricultural production cooperatives is effective intra-farm production relations and, first of all, they allow realizing the economic interests of the co-owners of the members of the cooperative. The crisis state of the cooperative economy in the countryside is manifested in the fact that the motivation of workers remains low, the property relations of owners of land shares and property shares are not realized, the potential of the cooperative form of entrepreneurship is not used. These circumstances indicate the need to search for reserves and ways to improve the organization and increase the efficiency of agricultural production cooperatives as the predominant form of management on the land.

Key words: cooperative, agricultural cooperation, agro-industrial complex, state regulation, organizational and economic mechanism.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Міракін В. В. Організаційно-економічні засади функціонування кооперативної структури в сільському господарстві. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 3. С. 177-185.

Mirakin V. (2024) Organizational and economic principles of functioning of the cooperative structure in agriculture. *Innovation and Sustainability*, no. 3, pp. 177-185.

